

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו באגדה ובסולת פלאו

גליון מס' 568

פרשת וירא

כ' בחשוון התשפ"א

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ ר' שמעון ח' בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

מתוך דברי מרן בדרשותיו בעניין זיכוי הרבים, וז"ל: אני רגיל לומר, עד היום, שמונה מאות שנה אחרי פטירת הרמב"ם ע"ה, אהננו צמאים לדבר ה', לשמוע מלה אחת שלו, כל מלה של הרמב"ם 'מזבין מילי בדינרי', דבריו כמו לשון זהב.

כשהיה ילד, קראו לו הרמב"ם? קראו לו משה, היה כמו כל הילדים, היה בכתה א', כיתה ב', כיתה ג', מה קראו לו? משה, 'מושיקו', לא קראו לו מושי'לה, הוא לא היה אשכנזי...

וזה משה האיש, איך צמח וגדל ועשה, חיבר את חיבוריו שמאירים עיני ישראל בהלכה, בלעדיו היינו מגששים כעיור באפילה.

אתה יודע מה יצא מהילד הזה שאתה מוציא אותו מהסיטרא אחרא מבית ספר חילוני לבית ספר דתי? הוא יצא תלמיד חכם, יהיה מאור העולם, אי אפשר לדעת מה שיהיה. לא לחדול מכל עמל להצלת ילדים שנמצאים בבית ספר חילוני. להביא אותם לבית ספר דתי, לגדל אותם לתורה, זו זכות שאין ערוך אליה, אי אפשר להעריך אותה.

כל אחד ואחד יעשה הדברים האלה, לא המדרש עיקר אלא המעשה, ללכת. מי שיש לו השפעה ידבר עם שכן קרוב, ידיד, 'למה הבן שלך לא ילמד בתלמוד תורה, לא חסר לו שכל, יוכל אחר כך להיות מורה הוראות בישראל, דיין שדן דין אמת לאמיתה של תורה, שנעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית. כמה זה זכות למי שמזכה את הרבים, אין לך למעלה ממנו, זכות הרבים תלויה בו, נותנים לו בשמים אשראי, חיים ארוכים, כדי שיוכל להציל ולעשות בעם ישראל, לזכות עוד את הרבים, להגדיל תורה ולהאדירה.

כמה זה חשוב! כמה זה טוב!

כמה זו זכות גדולה להציל נפשות של הילדים הרכים המסכנים האלה שלא טעמו טעמה של תורה, להביא אותם לתורה, לקרב אותם לתורה, אשרי מי שעושה כך, אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. עכ"ל הטהור.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

על סדום ועל שכנה

אנשי סדום נמחו מן העולם. עד כמה שידוע, בפתאומיות. ללא התראה. בני דור המבול הוזהרו מאה ועשרים שנה, נח הוכיחם בלא הפוגה. ואילו סדום נהפכה בחטף, נכחדה במטר אש וגפריית.

וכאן מתבקשת שאלה. נניח שלא היו זקוקים להתראה משום שמעשיהם מנוגדים היו למוסר האנושי הבסיסי, ומצפונם היה צריך למחות ולהוכיח. אבל מדוע דין כה נחרץ, מדוע אבדן מוחלט. השאלה מסתמכת על דברי המדרש בעניינו של קין, רוצח אחיו. היה זה רצח במזיד, ונגזרה עליו גלות כרוצח בשגגה בלבד. ומדוע? הסביר המדרש: 'לא כדנים של רוצחים דינו של קין, קין הרג ולא היה לו ממי ללמוד. מכאן ואילך, כל הורג קין יהרג. אף אנשי סדום, ששמרו עושרם לעצמם 'ויד עני ואביון לא החזיקו', ואמרו: 'בואו ונשכח תורת רגל מבינינו', בואו נכריז שהכניסה לקבצנים אסורה. איננו חברת סעד. התל"ג בראש מעיינינו. זה מעוות, זה אכזרי ומרושע. אבל מדוע לא נידונו כשוגגים, הלא איש לא הורשע עדיין בעבירת קפיצת יד ולב, ולא היה להם ממי ללמוד!

שמה תאמר: היה להם ללמוד משכנם הגדול, מאברהם אבינו, עמוד החסד! נו, באמת. האם מישהו נתבע לכזו נדיבות? לשחוט עגל לכל אורח, כדי להאכילו לשון בחרדל? לרוץ לקראתם ולהשתחוות לפניהם, לקראם 'אדונים' ולהתחנן לפניהם שיאותרו להתארח בצילו? מעשיו של אברהם מופלאים הם, בכל קנה מידה. אפילו אמוראים קדושים תמהו: 'אנן מאברהם ניקום וניגמר', האם נדרשים אנו ללמוד ממעשיו?! אנשי סדום, על אחת כמה וכמה!

התשובה על כך נתנת בסיפור מעשה.

קבוצה התאגדה לנסוע עם שחר לצאנו, אל הצדיק בעל ה"דברי חיים" זצ"ל. תכננו להתפלל כ"ותיקין" ולהגיע לצאנו לאחר תפילתו של הצדיק, לקבל ברכתו ולשוב מיד. להרוויח יום עבודה. שמע יהודי זקן, והביע רצונו להצטרף. כשהגיעו לצאנו, היתה שם התפילה בעיצומה. עמדו בפתח, והמתינו לסיימה. הסתכל אותו קשיש וראה יהודים מתפללים, ובכותל המזרח עומד יהודי עטוף בטלית ומפזז, ורוקד, ומוחה כף, ומשורר בקול. היה המוחזה מופלא בעיניו, וביקש להטיב לראות. התקדם עוד ועוד עד שעמד מול אותו יהודי נלהב, ולטש לעומתו עינים... לפתע פסק היהודי מרינתו, אחז באותו זקן, והליכו עד לפתח בית המדרש - והשליכו החוצה...

הצדיק שב למקומו וסיים תפילתו בהתלהבות, ואותו זקן לא ידע את נפשו.

כשהסתיימה התפילה עמדו הבאים בשורה. הצדיק יצא, ובירך כל אחד. כשהגיע לאותו זקן אחזו בידו, נטלו עימו עד לפתח החצר, והשליכו החוצה...

נכנס הצדיק לביתו, ואותו זקן ממרר בכבי בחוץ. נכמרו עליו רחמי הגבאי והבטיחו: 'אשתדל להמליץ טוב בעדך'.

נכנס אל הקודש פנימה, ואמר: 'אותו זקן עומד בחוץ'... 'שיסע לו לכפרו', קרא הצדיק, 'איני רוצה לראותו!' 'הוא ממרר בכבי', ניסה הגבאי לעורר רחמי הצדיק. 'כך נאה וכך יאה לו', פסק הצדיק. 'הוא מבקש לדעת מה פשעו ומה חטאתו', אמר הגבאי...

'כך?!' קרא הצדיק. 'כשרואים יהודי עובד את בוראו, מתבוננים בו כאילו היה חיה נדירה בגן חיות? לא מושפעים בכהוא זה? נותרים אדישים וקרים, סקרנים ומשועשעים?! מי שלא מושפע במאומה מעבודת ה' של רעהו, מעיד בעצמו שכבה כל זיק יהודי בקרבו. איני רוצה להכירו!' 'אבל אם הוא בוכה, סימן שמהו התעורר', ניסה הגבאי. 'אם כך, הכניסו ויתברך', הסכים הצדיק...

וזו התשובה לשאלתנו: אם יש לך שכן כאברהם אבינו ואתה נשאר איש סדום, סימן שכבה כל זיק אנושיות מלבך, ואין לך תקנה... אין דורשים ממך שתהיה כמוהו. אבל שמשוהו ידבק בך...

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

יורא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום (י"ה, י"א).

דוד המלך ע"ה אומר בתהילים לשמש שם אוהל בהם וגו'. דהיינו שהשמש עטופה באוהל שזה הנרתיק של השמש. לפי זה ניתן להסביר והוא יושב פתח האוהל כחום היום. שכמו שאברהם נמצא מחוץ לאוהל ובפתחו, כך חום היום דהיינו שהשמש בפתח האוהל, וזה מה שפירש"י (ד"ה כחום היום) אותו היום הוציא הקב"ה חמוה מנרתיקה והוא יושב פתח האוהל: ידוע המעשה עם רב סעדיה גאון זיע"א, שפעם שתה בפורים יין ואמר כל מי שיש לו איזה שאלה שישאל ואענה לו.

קם אחד התלמידים ושאל - יסלח לי כבוד הרב. בזמן האחרון ראיתי את הרב נכנס כל יום לחדר אחד ומסתגר שם שעה תמימה, ורצייתי לדעת, מה הרב עושה שם והצצתי פנימה, וראיתי שכבוד הרב עושה ויודי ובוכה ומשתחוה אפים ארצה, ורצייתי מאוד לדעת על מה ולמה? ויען הרב ויאמר פעם אחת הייתי מהלך בדרך והגעתי לאיזה מקום ונתארחתי באחד הבתים וכיבדוני מאוד, ונתנו לי חדר כסא שולחן ומנורה וכל צרכי. ובבוקר כשהלכתי לתפילה כיבדו אותי מאוד ונתנו לי עליה לתורה ועוד.

ובליבי החלטתי ללכת מיד אחר התפילה, ממקום זה כיון שאיני חפץ כבוד. וכשבאתי ללכת מבית בעה"ב שאירח אותי, ראיתי שהוא מתקרב לעברי במהירות וחשבתי אולי שרצונו שאשלם דמי אירוח, ואמרת לי שאני מוכן לשלם, אבל הוא פתאום כרע ברך והתחיל לבכות ולבקש סליחה גדולה, ואמר מחילה רבנו לא ידעתי שאתה הוא רבנו סעדיה גאון.

חשבתי שאתה תלמיד חכם רגיל, אנא תסלח לי אם הייתי יודע הייתי מכבדך הרבה יותר. וסלחתי לו וניחמתיהו:

ומאותו יום כל יום שעובר עלי, אני צריך לעשות תשובה על יום קודם, שהרי למדתי תורה והתפללתי ועשיתי מצוות ועל ידי זה התקרבותי יותר אל הקב"ה, והכרתי יותר את גדלותו, וא"כ חייב אני לעשות תשובה על יום קודם שכיבדתי אותו לפי הַבְּנִיתִי של אתמול, וצריך אני לכבדו יותר, ועל זה אני עושה תשובה.

וזה מה שכתוב אצל אברהם "פתח האוהל" דהיינו כל מה שאברהם אבינו ע"ה מסר עצמו למען ה' יתברך וכל עבודתו לה' עדיין הוא מרגיש שהוא רק בפתח האוהל ועוד לא נכנס כראוי לעבודת ה', וזה גדלותם של הצדיקים שכל מה שהם עושים הם תמיד חושבים כמה רחוקים הם מלעבוד את ה' כראוי וכיצד ראוי להם לכבדו - כפי שהכירוהו יותר בגדולתו.

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"ויקח חמאה וחלב וכן הבקר... ויתן לפניהם" (ח, ה).

כבר עמדו המפרשים על ביאור הנהגה זו של אברהם אבינו שהאכיל בשר בחלב את אורחיו, והרי אמרו חז"ל שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה ואפילו עירוב תבשילין כמבואר בגמ' יומא (כה:); וביארו, שתחילה הביא להם חמאה וחלב ואחר כך את הבקר (דעת זקנים, מבעלי התוס'). ויש שביארו, כי מה שכתוב "וכן הבקר אשר עשה", שאברהם אבינו עשה בעצמו את בן הבקר על פי ספר היצירה ולא חל עליה איסור בשר בחלב (מלבי"ם). ויש שכתבו בדרך הלצה, שמה שכתוב "והוא עומד עליהם ויאכלו" פירושו שכיוון שנתן להם בשר וחלב היה צריך שומר כדי שלא יאכלו יחדיו (בן יהודע, יומא, שם).

ובדעת זקנים (בראשית יח, ח) שמביא מדרש שממנו למדים לכאורה שהמלאכים אכלו בשר בחלב. וזה הלשון: "מלמד שהאכילם בשר וחלב. וכשרצה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל אמרו המלאכים 'תנה הודך על השמים'. אמר להם: ומה כתיב בה 'לא תבשל גדי בחלב אמו' ואתם כשירדתם למטה אכלתם בשר וחלב שנא' ויקח חמאה וחלב וגו'". מיד הודו לקדוש ברוך הוא.

ולכאורה יש לבאר, הרי המלאכים לא אכלו כלל אצל אברהם אבינו אלא היו נראים כאוכלים, וכפי שכתב רש"י, וא"כ לא עברו על איסור אכילת בשר וחלב, ומדוע לא נתן להם את התורה? והביא ב'אוצרות התורה' שיש שתיצרו כי מכיוון שנראים כאוכלים בשר וחלב זו תביעה! וזו הסיבה שלא נתן להם את התורה.

מדברים אלה עולה יסוד גדול: שככל שאנו יותר קרובים לקדוש ברוך הוא המחייב שלנו בהתנהגות הוא גדול יותר, כי הרי אנחנו בניו ועבדיו, וכל מעשה שיכול להתפרש בעיני הבריות כמעשה של זלזול במצוותיו, וכל הנהגה שאינה ראויה שאינה מתאימה לקרובים למלכות, הרי הם בגדר חילול ה'. ואנו עמו וצאן מרעיתו וצריכים להיזהר בכפל כפליים גם בדברים המותרים אבל יכולים להתפרש כאינם ראויים, שחס וחלילה לא ייצא מתחת ידינו אבק העוון הנורא של חילול ה'.

עד כמה היה חמור עוון חילול ה' בעיני מרנא ה'חפץ חיים'. מספרים תלמידיו, שהוא היה חוזר הרבה על דברי ה'ראים' שהביא בספרו 'חפץ חיים', שכתב על עוון חילול ה' "ועון זה נוקב ויורד עד התהום, ועל זה ידוו כל הדוויים, כי חילול ה' ישנו בכמה דברים ואין להם שיעור, שאפילו מקל במצווה אחת ומקל בכבוד ה' נקרא מחלל השם". וכשהיה חוזר על זה היה בוכה ועיניו זולגות דמעות כמים.

פעם אחת איחר ה'חפץ חיים' לבוא לבית הכנסת בשחרית. לאחר סיום התפילה עלה על הבימה והכריז, שסיבת איחורו היא לא משום שנרדם אלא מפני שהיה שקוע באיזו סוגיה תלמודית חמורה, ולאישור הדברים הרצה לפני הקהל את חידושי התורה שהצליח לחדש באותה שעה.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

עמידה באתגרים (ד)

נשים לב לתופעה מעניינת; אדם שאינו

אוהב מאכל מסוים, לא יאכל אותו גם אם כולם יאמרו לו שהוא טעים. הוא אינו מסוגל להכניס את המאכל לפיו, ואין זה משנה מה אומרים ומה חושבים האחרים. כמו בענייני הגוף, כך גם בענייני הנפש. אדם הבטוח בצדקת דרכו, אדם שהעיקרון הפונם אצלו כל כך עד שנעשה חלק מאישיותו ומתחושתו הטבעית, לא יושפע כלל מדעת הבריות. לעמידה על עקרונות יש השלכה גם על המעמד חברתי: רק אדם שיצוק בדעותיו ובדרכו, מצליח בחברה. זה שמזגזג ואינו עקרוני, לא מצליח למצוא חן. אנשים מעריכים ואוהבים את העומדים על דעותיהם בצורה עקבית. אדם הרוצה לרצות את כולם, משדר חוסר אמינות ומשיג את ההיפך בדיוק. כאן מוכרים דגים חיים מסופר על אדם שפתח חנות דגים ותלה בחזיתו שלט: "כאן

מוכרים דגים חיים". נכנס חברו לחנות ואמר: "איני מתערב לך בעסקים, אבל לדעתי המילה 'כאן' שבשלט מיותרת ממש; ברור לכולם שהחנות כאן, האם לדעתך יש מישהו שחושב שהחנות שם, והשלט כאן?!" שמע המוכר, הסכים, ומיד מחק את המילה 'כאן'. למחרת עבר חבר נוסף והעיר: "לדעתי, אין צורך בכיתוב 'חיים' שעל השלט, ברור לכולנו שהדגים חיים; וכי מישהו מעלה בדעתו שאתה מוכר דגים מתים?!" עלה המוכר שוב על הסולם ומחק את המילה 'חיים'. ביום השלישי נכנס מכר והציע: "לדעתי, אין צורך לפרט ש'מוכרים' דגים; ברור שמוכרים, אלא מה, האם זו חלוקה?! מיודענו עלה שוב על הסולם ומחק את ה'מוכרים'. אחר הצהריים נכנס שכן והביע פליאה על השלט שבו מילה אחת, 'דגים': "ברור לנו שאתה מוכר דגים, כל הרחוב מריח מדגים. לדעתי, אין צורך לפרט זאת." "תודה רבה!" השיב המוכר, וכבר טיפס על הסולם ומחק את המילה 'דגים'. כך נשאר לו השלט מיותר, ללא שום כיתוב, ואז החליט המוכר על דעת עצמו להוריד את השלט הריק. מאז לא ידעו האנשים על קיומה של חנות הדגים. לא פלא שתוך זמן קצר היא נסגרה, למרבה הצער. כך נראה מי שרוצה למצוא חן בעיני כולם! כל מילה נוספת מיותרת...